

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 30.7.2009
COM(2009) 398 окончателен

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

**до бюджетния орган относно гаранциите, които се покриват от общия бюджет
Състояние към 31 декември 2008 г.**

{SEC(2009) 1063}

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Увод и видове покрити операции	3
2.	Събития след последния доклад от 30 юни 2008 г.	4
3.	Сведения за рисковете, покрити от бюджета	4
3.1.	Определение на риска.....	4
3.2.	Рискове, свързани с държавите-членки	7
3.3.	Рискове, свързани с трети държави.....	8
3.4.	Общ риск, покрит от бюджета	9
3.5.	Изменение на риска	9
4.	Неизплатени задължения, активиране на бюджетните гаранции и просрочени плащания.....	11
4.1.	Плащания от касова наличност	11
4.2.	Плащания от бюджета	11
4.3.	Активиране на Гаранционния фонд за външни дейности	11
5.	Гаранционен фонд за външни дейности	12
5.1.	Събрани вземания	12
5.2.	Активи	12
5.3.	Целеви размер.....	12
6.	Оценка на рисковете: икономическо и финансово състояние на третите държави, към които бюджетът има най-голяма експозиция	12
6.1.	Цели.....	12
6.2.	Методологии за оценка на риска	12

1. УВОД И ВИДОВЕ ПОКРИТИ ОПЕРАЦИИ

Настоящият доклад се представя съгласно член 130 от Финансовия регламент, според който Комисията трябва да се отчита пред Европейския парламент и пред Съвета два пъти годишно за бюджетните гаранции и съответните рискове¹. Той се допълва от работен документ на службите на Комисията², съдържащ набор от подробни таблици и обяснителни бележки.

Покритите от бюджета на Европейския съюз (наричан по-долу „бюджетът“) рискове произтичат от различни операции по предоставяне на заеми и издаване на гаранции, които могат да бъдат разделени на две категории:

- заеми, предоставени от Европейските общности с макроикономически цели, т.е. заеми за макрофинансова помощ³ („МФП“) за трети държави и съвместно с бретънуудските институции, заеми за подкрепа на платежния баланс на държави-членки извън Икономическия и паричен съюз, които имат временни затруднения, както и
- заеми с микроикономически цели (заеми от Европейската общност за атомна енергия (ЕОАЕ) и най-вече външно финансиране от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ)⁴). От 1994 г. насам тези операции се покриват от Гаранционния фонд за външни дейности (наричан по-долу „Фондът“)⁵, който бе създаден наред с другото и за да се ограничи въздействието върху бюджета, породено от активиране на гаранции от бюджета за операции по предоставяне на заеми за трети държави (ако дадена трета държава е станала член на Европейския съюз, рискът се понася пряко от бюджета). Ако във Фонда няма достатъчно средства, се прибегва до бюджета.

Регламентът на Съвета за създаване на Фонда („Регламент за Фонда“⁶), приет през 1994 г., бе изменен за първи път през 1999 г. Вследствие на второ изменение на Регламента на Съвета, прието през 2004 г., Фондът престава да осигурява покритие, когато трети държави стават членки на ЕС. Вследствие на изменение⁷ на Регламента на Съвета, прието през 2007 г., се създава нов механизъм за обезпечаване. Бюджетът пряко покрива заеми в полза на държави-членки, предоставени или гарантирани от Общността.

¹ Документи COM(2009) 68 и SEC(2009) 159 съставляват предходния доклад относно гаранциите, покрити от бюджета, към 30 юни 2008 г.

² SEC(2009)1063.

³ МФП може също да бъде под формата на безвъзмездна помощ за трети държави. За повече информация относно МФП вж. Доклада на Комисията COM(2008)590 и SEC(2008)2504.

⁴ Подробностите относно мандатите на ЕИБ са дадени в таблица A1, а препратките към правните основания са посочени в таблица A4 от работния документ на службите на Комисията.

⁵ За последния доклад относно работата на Фонда вж. документ COM(2006) 695 „Подобен доклад относно функционирането на Гаранционния фонд“ и приложения работен документ на службите на Комисията (SEC(2006) 1460).

⁶ Регламент (ЕО, Евратом) № 2728/94 на Съвета от 31 октомври 1994 г. относно създаване на Гаранционен фонд за външни дейности (ОВ L 293, 12.11.1994 г., стр. 1).

⁷ Регламент (ЕО, Евратом) № 89/2007 на Съвета от 30 януари 2007 г., ОВ L 22, 31.1.2007 г., стр. 1.

2. СЪБИТИЯ СЛЕД ПОСЛЕДНИЯ ДОКЛАД ОТ 30 юни 2008 г.

През втората половина на 2008 г. нямаше преведени суми по заеми за МФП.

През октомври 2008 г. бяха преведени нови 22 млн. USD като заем от ЕОАЕ.

През декември 2008 г. бе преведен първият транш от заема в размер на 2 000 млн. EUR за подкрепа на платежния баланс на Унгария (вж. раздел 3.5).

Що се отнася до операциите по финансиране от ЕИБ, в рамките на общия мандат за периода 2007—2013 г. (Решение 2006/1016/ЕО на Съвета), ЕИБ е одобрила заеми за общо 5 943 млн. EUR. Що се отнася до размера на преведените от ЕИБ суми, през втората половина на 2008 г. банката е превела общо 2 052 млн. EUR, от които 643 млн. са преведени в рамките на новия общ мандат за 2007—2013 г.

Следва да се отбележи, че вследствие на едно действие, предприето от Парламента, на 6 ноември 2008 г. Съдът отмени Решение 2006/1016/ЕО на Съвета, тъй като е трябвало да бъде прието съгласно двойно правно основание. При отмяната на посоченото решение Съдът постанови, че *„действието му по отношение на финансовите споразумения на ЕИБ, сключени преди влизането в сила на ново решение, прието с подходящо правно основание, а именно членове 179 и 181а от Договора за ЕО, взети заедно, се продължава за срок от 12 месеца, считано от датата на постановяване на настоящото съдебно решение“*. На 14 януари 2009 г. Комисията прие предложение до Европейския парламент и Съвета за замяна на отмененото решение (COM (910) 2008).

3. СВЕДЕНИЯ ЗА РИСКОВЕТЕ, ПОКРИТИ ОТ БЮДЖЕТА

3.1. Определение на риска

Рисковете, поети от бюджета, се базират върху оценката на експозицията и произтичат от сумата, която остава за изплащане по главниците и лихвите при гарантирани операции.

Неизплатените задължения се покриват от Фонда, когато са свързани с трети държави (68 % от общия размер от непогасените гарантирани суми към 31 декември 2008 г.) и пряко от бюджета, когато става въпрос за държави-членки (заемите за държави-членки или в подкрепа на проекти на тяхна територия образуват останалите 32 % от общата подлежаща на погасяване сума). Големият дял на гарантираните заеми, свързани с държави-членки, се дължи на неотдавнашните вълни на разширяване на ЕС⁸ и на активирането на механизма на Общността за средносрочна финансова подкрепа на държавите-членки, които не са приели еврото.

За целите на настоящия доклад се използват два метода за оценка на рисковете, поети от бюджета (пряко или косвено чрез Фонда):

- Методът на изчисляване на общата сума на главниците и начислените лихви по съответните операции, оставаща за изплащане към определена дата. Посредством тази методология се установява степента на риск, поет от бюджета към определена дата.

⁸ Съгласно член 1, трета алинея от Регламента за Фонда, след като една държава стане член на ЕС, рискът по заемите се прехвърля от Фонда към бюджета.

- Бюджетният подход, наричан още „годишен риск, поет от бюджета“, се основава на изчисляването на максималната сума, която Общността би следвало да изплати през дадена финансова година, ако се предположи, че по всички гарантирани заеми е налице неплатежоспособност⁹.

⁹

При това изчисление се допуска, че при необслужваните заеми под внимание се вземат само дължимите плащания, а не пълният размер на неуреденото задължение (вж. също раздел 1 от работния документ на службите на Комисията).

Таблица 1: Общ размер на задълженията, които остават за изплащане към 31 декември 2008 г. в милиони EUR

	Дължима главница	Начислена лихва	Общо	%
<u>Държави-членки*</u>				
МФП	140	2	142	1 %
Евратом (ЕОАЕ)	433	8	440	2 %
Подкрепа на платежния баланс	2 000	4	2 004	10 %
ЕИБ	3 921	36	3 957	19 %
<u>Междинна сума: държави-членки</u>	6 494	50	6 544	32 %
<u>Трети държави</u>				
МФП	514	1	515	2 %
Евратом (ЕОАЕ)	53	7	60	<1 %
ЕИБ	13 480	129	13 609	66 %
<u>Междинна сума: трети държави</u>	14 047	137	14 184	68 %
Общо	20 541	187	20 728	100 %

* Този риск е покрит пряко от бюджета и включва България и Румъния, тъй като те се присъединиха към ЕС на 1.1.2007 г.

В таблици A1, A2, A3 и A4 от работния документ на службите на Комисията се предоставя допълнителна подробна информация относно тези оставащи за изплащане суми, по-специално по отношение на таваните, преведените суми или равнището на гаранциите.

Общата сума на оставащите за изплащане главници и лихви, покрита от бюджета, е нараснала в сравнение с 30 юни 2008 г. с 3 627 млн. EUR до 20 728 млн. EUR (вж. раздел 3.5. по-долу).

3.2. Рискове, свързани с държавите-членки

Настоящите рискове, свързани с държавите-членки, произтичат от заеми, предоставени преди присъединяването им към ЕС и преди активирането на механизма за подкрепа на платежния баланс в края на 2008 г.

През 2009 г. бюджетът ще поеме максимален риск, свързан с държавите-членки, в размер на 802 млн. EUR. Таблица 2 показва, че Румъния и Чешката република се намират на първа и втора позиция по отношение на оставащите за изплащане суми на държавите-членки.

Таблица 2: Подрезждане на държавите-членки според експозицията по отношение на максималния риск, поет от бюджета през 2009 г. (в милиони евро)

Позиция	Държава	2009 г.	%
1	Румъния	264,5	33,0 %
2	Чешка република	144,3	18,0 %
3	България	96,1	12,0 %
4	Унгария	93,7	11,7 %
5	Полша	85,8	10,7 %
6	Словашка Република	66,2	8,3 %
7	Словения	26,2	3,3 %
8	Кипър	9,5	1,2 %
9	Латвия	7,3	0,9 %
10	Литва	6,4	0,8 %
11	Естония	1,0	0,1 %
12	Малта	0,7	0,1 %
	Общо	801,8	100,0 %

Рискът, свързан с държавите-членки, се отнася за всички заеми, предоставени преди последните две разширявания, като последният заем е с падеж 2038 г.

3.3. Рискове, свързани с трети държави

През 2009 г. Фондът ще поеме максимален риск, свързан с трети държави, в размер на 1 494 млн. EUR. Първите десет държави, класирани по общия размер на оставащите за изплащане суми, са посочени по-долу. От тях произтичат 79 % от риска, поет от Фонда през 2009 г. Икономическата ситуация в тези държави (както и на Черна гора, Грузия и Украйна) е анализирана и коментирана в работния документ на службите на Комисията.

Таблица 3: Подреждане на първите 10 трети държави в зависимост от експозицията по отношение на максималния риск, поет от Фонда през 2009 г. (в милиони EUR)

Позиция	Държава	2009 г.	% от общия максимален риск
1	Турция	293,4	19,6 %
2	Египет	208,7	14,0 %
3	Мароко	137,1	9,2 %
4	Тунис	131,2	8,8 %
5	Южна Африка	115,2	7,7 %
6	Бразилия	80,8	5,4 %
7	Ливан	70,6	4,7 %
8	Сърбия	57,0	3,8 %
9	Йордания	45,8	3,1 %
10	Сирия	35,6	2,4 %
Общо за 10-те държави		1 175,3	78,7 %

Фондът покрива гарантираните заеми на 57 държави с падежи до 2038 г. Подробна информация по държави е представена в таблица A2 от работния документ на службите на Комисията.

3.4. Общ риск, покрит от бюджета

Като цяло, през 2009 г. бюджетът ще покрие сума, възлизаща на 2 296 млн. EUR, която представлява дължимите през този период суми, от които 35 % се дължат от държави-членки (вж. таблица A2 от работния документ на службите на Комисията).

3.5. Изменение на риска

- Механизъм за подкрепа на платежния баланс

През 2008 г. общият риск, свързан с държавите-членки, нарасна с активирането на механизма на Общността за средносрочна финансова помощ (механизъм за подкрепа на

платежния баланс). Този финансов механизъм дава възможност за отпускане на заеми на една или повече държави-членки, които още не са приели еврото и които изпитват или са сериозно заплашени от затруднения, свързани с платежния баланс.

На 2 декември 2008 г.¹⁰ максималният размер на отпуснатите заеми на държави-членки, които не са част от еврозоната, в рамките на механизма за подкрепа на платежния баланс бе увеличен от 12 млрд. EUR на 25 млрд. EUR.

През втората половина на 2008 г. с Унгария бе подписано споразумение за заем в размер на 6 500 млн. EUR¹¹. През декември 2008 г. бе преведен транш в размер на 2 000 млн. EUR. През март 2009 г. бе преведен още един транш в размер на 2 000 млн. EUR. През 2009 г. се предвижда да бъдат преведени още два транша в размер на общо 2 500 млн. EUR.

В началото на 2009 г. на Латвия бе предоставен втори заем¹² в размер на максимум 3 100 млн. EUR. Изплащането на заема ще се осъществи на няколко транша в рамките на 2009 г.

На 18 май 2009 г.¹³ лимитът за оставащата за погасяване част от главницата по заемите, отпуснати на държавите-членки, които не са част от еврозоната, бе увеличен от 25 млрд. EUR на 50 млрд. EUR.

- Заеми за макрофинансова помощ

Заемите в рамките на МФП за трети държави са предмет на индивидуални решения на Съвета. Осигурената финансова помощ по силата на Решение 2007/860/ЕО на Съвета от 10 декември 2007 г. за предоставяне на макрофинансова помощ на Ливан се състои от 50 млн. EUR заеми и до 30 млн. EUR безвъзмездни средства. Заемите ще бъдат преведени на два еднакви транша в рамките на 2009 г.

- Заеми от ЕОАЕ

Заемите от ЕОАЕ, предоставени на държави-членки или на определени отговарящи на условията държави извън ЕС (Руската федерация, Армения, Украйна), са с максимален размер 4 млрд. EUR, от които вече са изразходвани около 85 %. Оставащата сума възлиза приблизително на 600 млн. EUR. В рамките на съществуващото кредитно споразумение от 2004 г. за украинската национална компания „Енергоатом” (еквивалент в евро на споразумение за кредитен инструмент на стойност 83 млн. USD) на 10 октомври 2008 г. бе преведен нов транш в размер на 22 млн. EUR.

- Заеми от ЕИБ

¹⁰ Регламент (ЕО) № 1360/2008 на Съвета от 2 декември 2008 година за изменение на Регламент (ЕО) № 332/2002 за установяване на механизъм, осигуряващ средносрочна финансова подкрепа за платежния баланс на държавите-членки.

¹¹ Решение 09/102/ЕО на Съвета от 4 ноември 2008 г.

¹² Решение 09/290/ЕО на Съвета от 20 януари 2009 г.

¹³ Регламент (ЕО) № 431/2009 на Съвета от 18 май 2009 година за изменение на Регламент (ЕО) № 332/2002 за установяване на механизъм, осигуряващ средносрочна финансова подкрепа за платежния баланс на държавите-членки.

Предидшият общ мандат на ЕИБ изтече на 31 юли 2007 г. Към тази дата имаше подписани договори на стойност 98 % от общата максимална сума в рамките на този мандат (20 060 млн. EUR — вж. таблица А5 от работния документ на службите на Комисията). Към 31 декември 2008 г. до края на настоящия мандат на ЕИБ остават да бъдат преведени още 5 307 млн. EUR и би трябвало да бъдат преведени в рамките на 10 години след изтичането му, докогато е валидна и гаранцията от страна на Общността¹⁴.

Елементът с най-значително отражение върху риска за бюджета в бъдеще е гаранцията на Общността, предоставена на ЕИБ в рамките на общия мандат за 2007—2013 г. Гаранцията на Общността се ограничава до 65 % от общия размер на преведените заеми и предоставените гаранции по финансовите операции на ЕИБ, с изключение на издължените суми, и плюс всички свързани суми, с таван не повече от 27 800 млн. EUR¹⁵. В рамките на този мандат към 31 декември 2008 г. са сключени споразумения за общо 5 943 млн. EUR, от които 5 053 млн. не са преведени към тази дата (вж. таблица А6 от работния документ на службите на Комисията).

4. НЕИЗПЛАТЕНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ, АКТИВИРАНЕ НА БЮДЖЕТНИТЕ ГАРАНЦИИ И ПРОСРОЧЕНИ ПЛАЩАНИЯ

4.1. Плащания от касова наличност

Когато длъжник просрочи плащане към Комисията, тя тегли от собствените си касови наличности, за да избегне закъснения и свързаните с тях разходи при обслужване на заемните си операции¹⁶.

4.2. Плащания от бюджета

По статия 01 04 01 от бюджета, „Гаранции на Европейската общност за операции по отпускане на заеми“, не са искани бюджетни кредити, тъй като през втората половина на 2008 г. не е имало отбелязано неизплатено задължение.

4.3. Активиране на Гаранционния фонд за външни дейности

В случай на закъсняло плащане от бенефициера (трета държава) на заем, предоставен или гарантиран от Общността, Фондът бива призован да покрие неизплатената сума в срок от три месеца от датата, на която плащането е било дължимо¹⁷.

През втората половина на 2008 г. не е било прибягвано до Фонда.

¹⁴ Вж. член 1.06 от подновеното и изменено гаранционно споразумение, подписано между ЕО и ЕИБ на 30 август/2 септември 2005 г.

¹⁵ Разпределен на основна максимална сума с фиксиран максимален размер 25 800 млн. евро и незадължителен мандат от 2 000 млн. EUR, за превеждането на които решение взема Съветът.

¹⁶ Вж. член 12 от Регламент (ЕО, Евратом) № 1150/2000 на Съвета от 22 май 2000 г. за прилагане на Решение 94/728/ЕО, Евратом относно системата за собствени ресурси на Общностите.

¹⁷ За допълнителна информация вж. раздел 1.4.3 от работния документ на службите на Комисията.

5. ГАРАНЦИОНЕН ФОНД ЗА ВЪНШНИ ДЕЙНОСТИ

5.1. Събрани вземания

На 12 декември 2008 г. е събрано вземане в размер на 1 448 433,44 USD по наказателни лихви от Република Аржентина.

Към 31 декември 2008 г. няма просрочени плащания, които Фондът трябва да събира.

5.2. Активи

Към 31 декември 2008 г. нетните активи¹⁸ на Фонда възлизаха на 1 182 717 413 EUR.

5.3. Целеви размер

Фондът трябва да достигне подходящо равнище (целеви размер), определен на 9 % от общата оставаща за погасяване сума на главниците, произтичащи от всяка една операция, плюс начислените лихви. Съотношението на средствата на Фонда (1 182 717 413 EUR) спрямо оставащите за изплащане задължения по главниците¹⁹ (14 183 712 379 EUR) по смисъла на Регламента за Фонда леко се подобри от 8,29 % към 30 юни 2008 г. до 8,34 % към 31 декември 2008 г.

В края на 2008 г. средствата на Фонда бяха по-малко от целевия размер. Съгласно новите правила за ресурсно обезпечаване, приети от Съвета на 30 януари 2007 г.²⁰, в предварителния проектобюджет за 2010 г. бяха включени средства в размер на 93 100 000 EUR. Тази сума ще бъде прехвърлена от бюджета към Фонда през януари 2010 г.

6. ОЦЕНКА НА РИСКОВЕТЕ: ИКОНОМИЧЕСКО И ФИНАНСОВО СЪСТОЯНИЕ НА ТРЕТИТЕ ДЪРЖАВИ, КЪМ КОИТО БЮДЖЕТЪТ ИМА НАЙ-ГОЛЯМА ЕКСПОЗИЦИЯ

6.1. Цели

Предходните раздели от настоящия доклад предоставят информация относно количествените аспекти на риска, поет от бюджета. Качеството на рисковете, което зависи от вида на операцията и от състоянието на кредитополучателите (вж. раздел 3.3 по-горе), обаче също трябва да бъде оценено.

6.2. Методологии за оценка на риска

Оценката на риска в настоящия доклад е извършена въз основа на данните относно икономическата и финансовата ситуация, рейтингите и други известни факти по отношение на държавите, които са получили гарантирани заеми. Оценката не включва прогнози за очаквани загуби и събиране на вземания, по отношение на които съществува голяма несигурност.

¹⁸ Общата стойност на активите на Фонда минус натрупани задължения (такси на ЕИБ и одиторски такси).

¹⁹ Включително начислените лихви.

²⁰ Регламент (ЕО, Евратом) № 89/2007 на Съвета от 30 януари 2007 г. (ОВ L 22, 31.1.2007 г., стр. 1).

Показателите за специфичния за отделните държави риск, включени в таблиците в работния документ на службите на Комисията, представят развитието на риска от неплащане на задълженията. Анализът е представен в раздел 2 от работния документ на службите на Комисията за държавите с най-голям риск за бюджета през 2009 г. и за държавите, към които бюджетът на Общността има най-голяма експозиция (заеми в рамките на МФП и заеми от ЕОАЕ).